

Lásjmudallama oahppopládna

Dette er en lulesamisk oversettelse av den fastsatte læreplanteksten.
Læreplanen er fastsatt på nynorsk.

Njuolgadustjála Máhttodepartementas mierreduvvam 15.11.2019.
Eksábmaárnik Máhttodepartementas mierreduvvam 29.06.2020.

Fámon 01.08.2020 rájes

Fága birra

Fága relevánsa ja guovdásj árvo

Lásjmudallam la ájnas fáhka mávtástuhttet iellemájge labudallamávuvj ja fusalattjat dájmalasj iellemvuohkáj ietjas ævtoj milta. Fáhka galggá vájkkudit jut oahppe oahppi, ájttsi, vásemi ja hábbmiji rubmahijn. Labudallamdájmaj ja luondo jáhtálime baktu iehtjádij siegen ávdet lásjmudallam aktisasj bargov, dádjadusáv ja nubbe nuppe árvon adnemav. Fáhka galggá vájkkudit jut oahppe ávddánahtti máhtudagáv hárrjidallama, iellemvuoge ja varresvuoda birra ja bessi vuojnnet majt ietjas ratjástibme merkaj gá galggá mihttomierijt jáksát. Oahppij ratjástibme la danen ájnas oasse lásjmudallama máhtudagás. Fáhka galggá mávtástuhttet oahppijt bisodittjat labudallama ja varresvuoha ávdediddje iellemvuogev maŋhela gá skávláv li vádtsám ja boahtteájge bargoiellemin.

Gájka fága galggi áhpadusá árvvovuodov duohtan dahkat. Lásjmudallam galggá liehket fáron oahppijda vattátjit vejulasjvuodav aktan barggat, aktan mierredit, dássádusáv ja avtaárvulasjvuodav ja reflektieritjit daj birra. Lásjmudallamin galggi oahppe tjoavddet hásstalusájt ja dahkamusájt moattebelak oahppamaktijvuodan. Fáhka galggá aj alodit sijá duosstelisvuodav átsádit ietjasa rájájt. Stáhkam, álggoiellem, dánssam, vuojadibme, valástallamdájma ja ietjá labudallamdájma li oassen aktisasj oahppahábbmimis ja identitiehttahábbmimis sebrudagán. Lásjmudallam bærrájgæhttjá árbbedábálasj labudallamdájmajt sebrudagán, valla mávtástuhttá aj eksperimenterimij ja sjuggelis labudallamij ietjá lágásj labudallamvuogij. Lásjmudallam ávdet lájttális ájádallamav ideála rubmaha hárráj mij máhttá vájkkudit iesjdábdduj, varresvuohat, hárrjidallamij ja iellemvuohkáj. Álggodájma ja luondon jáhtálit vaddi vuodov luondoávuvj, luondo vieledibmáj ja birásdiedulasjvuohat.

Guovdásj elementa

Labudallam ja rubbmelasj oahppam

Oahppe galggi oahpástuvvat labudalátjit aktu ja iehtjádij siegen ietjasa berustimij, ájggomusáj ja ævtoj milta. Oahppe átsádi ietjasa identitiehtav ja iesjgáváv, ja reflektieriji ja lájttálisát ájádalli labudallama, rubmaha, hárrjidallama ja varresvuodaj aktijvuodaj birra. Lásjmudallam galggá vaddet máhttelisvuodav rubbmelasj oahppamij stáhkama ja álggoiellema, dánssama, valástallamdájmaj ja ietjá labudallamdájmaj baktu. Rubbmelasj oahppamin la sáhka moattebelak motávrálasj oahppamis, rumájdiedulasjvuoda ávddánimes ja labudallamávo mávtástuhttemis.

Labudallamdåjmaj sæbrram ja aktisasj barggo

Oahppe galggi hásstalusájt ja dahkamusájt tjoavddet oahppamaktijvuodan ja máhttet reflektierit aktandájma ja avtaárvulasjvuoda birra. Edna labudallamdåjmaj la sæbrram, aktan mierredit ja aktisasj barggo dárbulasj gå galggá ietjas ja iehtjádij oahppamav ávdedit. Dat merkaj sieradusájt dahkkidit ja sebradahttet gájkajt, berustik ævtojs.

Álggodájma ja luondon jáhtálit

Oahppe galggi adnet lahka birrasav ja átsádit luondov iesjguhtiklágásj álggodájma baktu jagev birra. Luondovásádusá ja jasska ja guddelis jáhtálibme li guovdátjin. Lásjmudallamin galggi oahppe bessat vásedit iesjguhtiklágásj dábijt ma álggoiellemij guoski, aj dåjmajt ma sáme kultuvrraj guoski.

Fágajgasskasasj tiemá

Álmmukvarresvuoha ja bierggim

Lásjmudallamin merkaj fágajgasskasasj tiebmá álmmukvarresvuoha ja bierggim ahte ávdet buore psykalasj ja rubbmelasj varresvuodav ja vaddá oahppijda vædtsagijt vásstálattjat válljit iellema tjadá. Fáhka galggá poesijjalasj iesjgáváv ávdedit mij máhttá oahppijda jasska identitiehtav vaddet. Fáhka galggá vájkkudit jut oahppe oadtju máhtov labudallamdåjmaj ja varresvuoda iesjguhtiklágásj perspektivaj birra. Oahppe galggi aj oahppat varresvuodav háldadit ressursan dan láhkáj jut la ávkken juohkkahattaj, ja oahppat válljit vuogas láhkáj ietjasa ja iehtjádij varresvuohatj álles iellema tjadá.

Demokratijja ja viesátguojmmevuoha

Lásjmudallamin merkaj fágajgasskasasj tiebmá demokratijja ja viesátguojmmevuoha ahte ávdet dájdojt aktan barggat dåjmaj ja reflektierit majt ietjas oassálasstem ja rahtjam merkaj aktan doajmmamij ja oahppamij fágan. Fáhka galggá vájkkudit jut oahppe oadtju máhtov ja dádjadusáv demokratijjalasj árvov ja njuolgadusáj birra oassálasstema ja guojmmeávdåsvásstádusá baktu gå sæbrrá ja aktan barggá. Fáhka galggá aj máhttelisvuodav vaddet hárrjidalátjit lájttálasát ájadallat ja oahppat háldadit dágástallamijt ja dahkkidit e gájka guorrasa.

Guddelis ávddånibme

Lásjmudallamin merkaj fágajgasskasasj tiebmá guddelis ávddånibme luondovásádusá ma dættodi jasska ja guddelis jáhtálimev. Fáhka galggá dádjadussaj vájkkudit jut aktugasj ulmutja válljima soajtti vájkkudit guddelis

ávddånibmáj ja iellema suoddjimij ednamin sihke bájke, guovlo ja globála dásen.

Vuodotjehpudagá

Njálmásasj tjehpudagá

Njálmásasj tjehpudagá lásjmudallamin la buktet gulldalit ja guládallat labudallamdájmajn, ja máhttet tjielggit ja ávddånbuktet ietjas vásádusájt ja refleksjávnajt. Njálmásasj tjehpudagáj ávddånibme lásjmudallamis vuolggá labudallamvásádusáj gielalasj átsádimes vijddásappot reflektierit ja árvvaladdat fága guovdásj sisano birra.

Buktet tjállet

Buktet tjállet lásjmudallamin la plánit, subtsastit ja árvustallat ietjas ávddånimev fágan. Dat merkaj aj ietjas hárijidallamplánajt stiellit. Tjállemtjehpudagáj ávddånibme lásjmudallamin vuolggá adnemis tjuorggasijt, gávájt, gávvusijt ja plánajt gitta buktet tjállet ienep fágaspesifihkka tevstajt ja gávvusijt.

Buktet láhkát

Buktet láhkát lásjmudallamin la áhtsát, dálkkut ja lájttálisát árvustallat iesjguhtiklágásj tevstajt ja diedojt ja áhtsát diedojt ma la dárbulattja fága máhtudagáv ávddånahtátjit. Láhkåmtjehpudagáj ávddånibme lásjmudallamin vuolggá áttjudimes ja reflektierimis diedojt álkkes bagádimijs, kártajs ja tevstajs, gitta buktet láhkát gássjelap ja fágaspesifihkka tevstajt, kártajt ja gávájt.

Buktet riekknit

Buktet riekknit lásjmudallamin la adnet matematihkalasj ávdedimijt labudallamdájmajt plánitjit ja tjadádittjat. Dasi gullu aj reflektierit fága moattebelakvuoda badjel. Riekknimtjehpudagáj ávddånibme lásjmudallamin vuolggá vásedimes gaskav, dájmajt, spellamav ja stáhkamav ma mañenagi sjaddi gássjelabbo gitta buktet labudallamdájmajt tjadnat buojkuldagájda dagu dæddo, fártta, fábmo, ájgge ja mierre.

Digitála tjehpudagá

Digitála tjehpudagá lásjmudallamin la buktet adnet digitála ressursajt átsádittjat, liehket hábbmijiddjen ja tjoavddet praktihkalasj hásstalusájt fágan. Dat aj merkaj diedulattjat ja lájttálisát adnet digitála ressursajt ávddånahtátjit jasska identitievta, rumájdiedulasjvuodav ja mávtugis iesjgáváv. Digitála tjehpudagáj ávddånahttem lásjmudallamin vuolggá buktemis tjuovvot digitála

aktandoajmmama ja persávnna-suodjalusa njuolgadusájt gitta plánit ja árvustallat aktu hárijidallamav digitála ressursaj viehkken.

Máhtudakulme ja árvustallam

2. jahkedáse máhtudakulme ja árvustallam

Máhtudakulme 2. jahkedáse maŋŋela

Áhpadusa ulmme le oahppe galggá máhttet

- átsádit ietjas rubbmelasj labudallamav stáhkamin ja ietjá dájmajn, aktu jali iehtjádij siegen
- átsádit ja tjadádit vuodolabudallamijt dagu bieket, vádtset, viehkat, tjiŋŋgot, tjiellit, sæjvot, járggálit ja jállurit iesjguhtik birrasijn ietjasa ævtoj milta
- hárijidallat bálkesti ja duosstot iesjguhtiklágásj ræjdojt ja bállojt ja daj stáhkat
- stáhkat ja liehket iehtjádij siegen dájmajn iesjguhtiklágásj labudallambirrasijn
- stáhkat ja tjadádit vuodohárijidusájt hárijánit tjáhtjáj, dagu buoktjalit, gárvvot, bessat ávddálijguovlluj, gahppadit tjáhtjáj ja orientierit tjátjen
- dádjadit ja praktisierit álkkes njuolgadusájt gáktu iehtjádij siegen labudallat duon dán dájman
- átsádit luondov lahkabirrasin iesjguhtiklágásj dájmaj jagev birra
- dádjadit ja praktisierip tuvra njuolgadusájt ja gárvvunit dálke milta
- hárijidallat liehket jasska jáhtulagán
- hárijidallat jasska jáhtet tjátjij milta ja máhttet viehkev ánodit

Áhpadattijn árvustallam

Áhpadattijn árvustallam galggá viehkken ávdedit oahppamav ja fáhkamáhtudagáv ávddánahttet. Oahppe vuosedi ja ávddánahtti máhtudagáv lásjmudallamin 1. ja 2. jahkedásen gá aktu jali iehtjádij siegen sæbri, hárijidalli ja hásstali ietjasa máhttelisvuodajt labudalátjit iesjguhtiklágásj labudallamdájmajn, sihke álggon ja sinna, luondon ja lahka birrasin.

Áhpadiddje galggá dibddet oahppijt vájkkudit áhpadussaj ja arvusmahttet oahppamálov iesjguhtiklágásj labudallamdájmaj baktu majt oahppe aktu jali iehtjádij siegen dahki. Áhpadiddje ja oahppe galggi ságastallat oahppij ávddánime birra lásjmudallamin. Oahppe galggi bessat gæhttaladdat. Dajna máhtudagájnav oahppe vuosedi, galggi bessat moalgget majt ietjasij mielas bukti, ja majt buorebut nahki gá ávddála. Áhpadiddje galggá bagádallat ienep oahppama gáktuj ja áhpadimev hiebadit navti váj oahppe bessi adnet rádijt ávdedittjat ietjasa máhtudagáv labudallamdájmajn, stáhkamin ja

aktisasj bargon, ålggodåjmajn lahka birrasin ja jasska jáhtet tjátjijn ja jáhtulagán.

4. jahkedáse máhtudakulme ja árvustallam

Máhtudakulme 4. jahkedáse manjela

Áhpadusá ulmme le oahppe galggá máhttet

- átsádit ja tjadádit stáhkusijt, valástallamdájmajt, dánssamijt ja ietjá labudallamdájmajt
- adnet rubmahav átsádittjat dájmajt ja ávddánahtátjijt vuodolabudallamijt
- hárijidallat ja adnet vuodotjehpudagájt dagu doalvvot, bálkestít, gampaldit, tjiectjat ja duosstot bállov iesjguhtiklágásj labudallamdájmajn
- máhttet vuodjat gá tjiengnalis tjáhtjáj gahttjá, vuodjat 100 miehttara tjoajve nanna ja vuojadijn buoktjalit ja viedtjat ádav giedaj, ganugit ja vuojnadallat 3 minuhta (madi tjoajve nanna gárvvu, gehtjas birás, járggál ja gárvvu hárdde nanna), ja de vuodjat 100 miehttara hárdde nanna ja bessat gáddáj
- dádjadit ja adnet njuolgadusájt gá iehtjádij siegen stoahká ja labudallá
- dádjadit rubbmelasj sieradusájt ietjas ja iehtjádij gaskan, ja válldet iehtjádij fáron duon dán labudallamdájmajda
- átsádit ålggodájmajt ja iehtjádij siegen liehket ålggon lahka birrasin jagev birra
- stiellit ja adnet kártav oahpes bájkev dádjadittjat
- hárijidallat jasska jáhtálit luondon váni luottajt guodemis
- dádjadit ja tjuovvot jáhtulagá njuolgadusájt

Áhpadattijn árvustallam

Áhpadattijn árvustallam galggá viehkken ávdedit oahppamav ja fáhkamáhtudagáv ávddánahttet. Oahppe vuosedi ja ávddánahtti máhtudagáv lásjmudallamin 3. ja 4. jahkedásen gá stáhki ja hárijidalli iesjguhtiklágásj labudallamdájmajt, aktan barggi ja sebradahtti iehtjádij stáhkamij ja aktan doajmmamij ja átsádi ålggodájmajt lahka birrasin jagev birra.

Áhpadiddje galggá dibddet oahppiijt vájkkudit áhpadussaj ja arvusmahttet oahppamálov iesjguhtiklágásj labudallamdájmaj baktu majt oahppe aktu jali iehtjádij siegen dahki, ja gá hárijidalli ietjas bargov árvustallat lásjmudallamin. Áhpadiddje ja oahppe galggi ságastallat oahppij ávddánime birra lásjmudallamin. Oahppe galggi bessat gæhttjaladdat. Dajna máhtudagájn mav oahppe vuosedi, galggi bessat moalgget majt ietjasij mielas bukti, ja majt buorebut nahki gá ávddála. Áhpadiddje galggá bagádallat ienep oahppama gáktuj ja áhpadimev hiebadit navti váj oahppe bessu bagádallamij milta

vijdedit ietjasa máhtudagáv labudallamdájman, vuodjamin, stáhkamin ja gå aktan li álggon.

7. jahkedáse máhtudakulme ja árvustallam

Máhtudakulme 7. jahkedáse maŋŋela

Áhpadusá ulmme le oahppe galggá máhttet

- átsádit ja tjadádit stáhkamav ja spellamav iehtjádij siegen iesjguhtiklágásj labudallamdájmajn
- hárijidallat gássjelis labudallamijt, aktu jali iehtjádij siegen
- tjadádit dájmajt ietjas berustimij ja ævtoj milta dánssamin, álggoiellemin, valástallamdájmajn ja ietjá labudallamdájmajn
- adnet kártav, digitála vædtsagijt ja luondomerkajt gå luonnduj ja lahka birrasij oahpásmuvvá
- dádjadit ja praktisierit dájmaj ja stáhkama njuolgadusájt ja dáhkkidit báhtusijt
- dádjadit sieradusájt ietjas ja iehtjádij gaskan ja sæbrrat labudallamdájmajda ma máhtti liehket hiebaduvvam sihke ietjas ja iehtjádij ævtojda
- tjadádit vuodjama vuodoteknikkajt tjoajve nanna, hárdde nanna ja tjátje vuolen
- árvustallat sihkarvuodav álggodájmajn ja luondojahtálimen ja ietjas bierrgit tjátjen
- adnet lahka birrasav ja átsádit bájkálasj dábijt ma li álggoiellemij tjanádum
- tjielggit gájkaj riektáv gå luondon vándart
- tjadádit idjadimtuvrav ja reflektierit ietjas luondovásádusáj badjel

Áhpadattijn árvustallam

Áhpadattijn árvustallam galggá viehkken ávdedit oahppamav ja fáhkamáhtudagáv ávddánahttet. Oahppe vuosedi ja ávddánahtti máhtudagáv lásjmudallamin 5., 6. ja 7. jahkedásen gå duon dán labudallamdájmajda sæbrra ja oahppi dajt, tjuovvu dájmaj ja spellama njuolgadusájt, ja dádjadi sieradusájt ietjas ja iehtjádij gaskan. Oahppe vuosedi aj máhtudagáv gå reflektieriji labudallamdájmaj, sosiála aktandoajmmama, luondojahtálime ja luondovásádusáj badjel.

Áhpadiddje galggá dibddet oahppijt vájkkudit áhpadussaj ja arvusmahttet oahppamhálov iesjguhtiklágásj labudallamdájmaj baktu majt oahppe aktu jali iehtjádij siegen dahki, ja gå bessi ietjas bargov árvustallat lásjmudallamin. Áhpadiddje ja oahppe galggi ságastallat oahppij ávddánime birra lásjmudallamin. Oahppe galggi bessat gæhttjaladdat. Dajna máhtudagájn mav oahppe vuosedi, galggi bessat moalgget majt ietjasij mielas bukti, ja majt buorebut nahki gå ávddála. Áhpadiddje galggá bagádallat ienep oahppama

gáktuj ja áhpadimev hiebadit navti vág oahppe bessi bagádallamij milta vijdedit ietjasa máhtudagáv labudallamdájman, stáhkamin, spellamin, bierrgimin tjátjen ja gá li álggon lahka birrasin.

10. jahkedáse máhtudakulme ja árvustallam

Máhtudakulme 10. jahkedáse maŋŋela

Áhpadusá ulmme le oahppe galggá máhttet

- átsádit ietjas vejulasjvuodajt hárijidallat, varresvuohtaj ja hávsskudallamij stáhkama, dánssama, álggoiellema, valástallamdájmaj ja ietjá labudallamdájmaj baktu
- hárijidallat ja ávddánahttet tjehpudagájt iesjguhtiklágásj labudallamdájmajn
- hárijidallat ja tjadádit nuorajkultuvraj ja ietjá kultuvraj dánssamdájmajt, ja guojmmeoahppij siegen stiellit ja ávddánbuktet dánssamkomposisjávnajt
- reflektierit gáktu iesjguhtiklágásj rumálgávvidime mediján ja sebrudagán vájkkudi labudallamdájmajda, rumájidentiehttaj ja iesjgávváj
- plánit ja tjadádit labudallamdájmajt majt máhtta dahkat vájku la vahágahtedum jali skibás
- adnet ietjas tjehpudagájt ja máhtov navti vaj da máhtti iehtjádijda ávddánimev buktet
- dáhkkidit ietjas ja iehtjádij sieradusájt labudallamdájmajn ja sebradahttet gájkajt, berustik ævtojs
- dádjadit moattelágásj kártajt ja digitála vædtsagijjt ja adnet dajt oahpásmuvátjit oahpes ja amás guovlojda
- vuodjat iesjguhtiklágásj vuodjamteknihkaj ja nahkat vuodjat guhkev ietjas mihttomiere milta
- dádjadit ja tjadádit hæggagádjomav tjátjen ja gátten álggon luondon
- dádjadit ja tjadádit vuostasjviehkev mij hekkav gádju
- liehket álggon jagev birra, aj idjadit álggon, ja reflektierit majt luondovásádusá máhtti allasis ja iehtjádijda merkahit
- árvustallap iesjguhtiklágásj álggodájmaj vádáv ja jasskavuodav, dádjadit ja tjadádit luottadis ja jasska jáhtálimev

Áhpadattijn árvustallam

Áhpadattijn árvustallam galggá viehken ávdedit oahppamav ja fáhkamáhtudagáv ávddánahttet. Oahppe vuosedi ja ávddánahtti máhtudagáv lásjmudallamin 8., 9. ja 10. jahkedásen gá hárijidalli ja adni máhtojt ja tjehpudagájt ienep ja ienep komplæksa labudallamaktijvuodajn, adni ietjasa tjehpudagájt ja máhtojt vaj iehtjáda aj galggi fágan ávddánit, ja dáhkkidit ietjas ja iehtjádij sieradusájt labudallamdájmajn. Oahppe vuosedi aj máhtudagáv gá

luondon manádi jagev birra, aktan idjadi álggon, ja reflektieriji majt luondovásádusá merkahi allasis ja iehtjádijda.

Lásjmudallamin la aktisasj barggo iehtjádij, hárrjidallam ja sæbrram iesjguhtiklágásj labudallamdájmajda ja luondon jáhtálit ájnas oase fága máhtudagásj. Oahppij ratjástibme la ájnas oasse lásjmudallama máhtudagásj. Rahtjam lásjmudallamin merkaj oahppe bessi gæhttjalit fágalasj hásstalusájt tjoavddet buoremus láge milta vuollánik, vuosedit iesjrádálasjvuodav, hássstalit ietjasa rubbmelasj kapasitiehtav ja iehtjádij siegen barggat.

Áhpadiddje galggá dibddet oahppijit vájkkudit áhpadussaj ja arvusmahttet oahppamhálov iesjguhtiklágásj labudallamdájmaj baktu majt oahppe aktu jali iehtjádij siegen dahki, ja gá bessi ietjas bargov árvustallat lásjmudallamin. Áhpadiddje ja oahppe galggi ságastallat oahppij ávddánime birra lásjmudallamin. Oahppe galggi bessat gæhttjaladdat. Dajna máhtudagájn mav oahppe vuosedi, galggi bessat moalgget majt ietjasa mielas bukti, ja ietjas fágalasj ávddánime badjel reflektierit. Áhpadiddje galggá bagádallat ienep oahppama gáktuj ja áhpadimev hiebadit navti váj oahppe bessi bagádallamij milta vijdedit ietjasa máhtudagáv labudallamdájman, oassálasstemín ja hárrjidallamin iehtjádij siegen, hekka gádjomin, ja gá li álggon.

Loahppaárvustallam

Ábbálasjkarakterra galggá gávvidit oahppe ábbálasj máhtudagáv lásjmudallamin gá álli 10. dáse áhpadimev. Áhpadiddje galggá plánit ja dilev láhtjet váj oahppe bessi vuosedit ietjasa máhtudagáv málsudahkes vuogij majda gulluji dádjadibme, refleksjávnná ja lájttális ájádallam iesjgengga dilijn. Áhpadiddje galggá biedjat karakterav lásjmudallamin oahppe vuoseduvvam máhtudagá milta fágan. Lásjmudallamin la aktisasj barggo iehtjádij, hárrjidallam ja sæbrram iesjguhtiklágásj labudallamdájmajda ja luondon jáhtálit ájnas oase fága máhtudagásj. Oahppij vissjalisvuohta la ájnas oasse lásjmudallama máhtudagásj ja danen la dat oasse árvustallama vuodos.

Máhtudakulme ja árvustallam jo1

Máhtudakulme jo1 maŋŋela

Áhpadusá ulmme le oahppe galggá máhttet

- hárrjidallat ja dahkat ádá variántajit stáhkusijs, labudallamdájmaj ja dánssamijs iehtjádij siegen
- plánit ja tjadádit hárrjidallammetávdájt vaj jáksá individuála mihttomierijt, aj dalloj gá oahppe ij máhte állásit sæbrrat doajmmaj
- adnet ietjas tjehpudagájt ja máhtojt aktan bargatjit ja viehkedit iehtjádijit sjaddat smidá dájmajn ja aktisasj bargon

- hieredit vaháigijt labudallamdájmajn ja tjadádit vuodulasj vuostasj viehkev
- adnet kártav ja digitála vædtsagijt navti jut dat sihkarasstá dârvulasj jáhtálimev allasis ja iehtjádijda
- adnet bájkálasj árbbedábijjt jáhtálittjat luondon jagev birra

Åhpadattijn árvustallam

Åhpadattijn árvustallam galggá viehkken ávdedit oahppamav ja fáhkamáhtudagáv ávddánahttet. Oahppe vuosedi ja ávddánahtti máhtudagáv lásjmudallamin jo1 gá hárijidalli jáksát individuála mihttomierijt ja ávddánahtti labudallamdájmajt, ja gá stáhkamav ja spellamav átsádi iehtjádij siegen. Ja de oahppe vuosedi máhtudagáv gá adni ietjasa tjehpudagájt ja máhtojt aktan bargatjit ja dahkat iehtjádij smidán dájmajn ja aktisasjburgujn. Oahppe vuosedi aj máhtudagáv gá bájkálasj vuogij milta luondon jáhti.

Lásjmudallamin la aktisasj barggo iehtjádij, hárijidallam ja oassálasstem iesjguhtiklágásj labudallamdájmajda ja luondon jáhtálit ájnas oase fága máhtudagásj. Oahppij ratjástibme la ájnas oasse lásjmudallama máhtudagásj. Rahtjam lásjmudallamin merkaj oahppe bessi gæhttjalit fágallasj hásstalusájt tjoavddet buoremus láge milta vuollánik, vuosedit iesjrádálasjvuodav, hásstalit ietjasa rubbmelasj kapasitiehtav ja iehtjádij siegen barggat.

Åhpadiddje galggá dibddet oahppijjt vájkkudit åhpadussaj ja arvusmahttet oahppamhálov iesjguhtiklágásj labudallamdájmaj baktu majt oahppe aktu jali iehtjádij siegen dahki, ja gá bessi ietjas bargov árvustallat lásjmudallamin. Åhpadiddje ja oahppe galggi ságastallat oahppij ávddánime birra lásjmudallamin. Oahppe galggi bessat gæhttjaladdat. Dajna máhtudagájn mav oahppe vuosedi, galggi bessat moalgget majt ietjasa mielas bukti, ja ietjas fágallasj ávddánime badjel reflektierit. Åhpadiddje galggá bagádallat ienep oahppama gáktuj ja åhpadimev hiebadit navti váj oahppe bessi bagádallamij milta vijdedit ietjasa máhtudagáv labudallamdájman, iehtjádij siegen stágadijn ja speladijn, hekka gádjomin, ja gá li ålggon.

Máhtudakulme ja árvustallam jo2

Máhtudakulme jo2 mañjela

Åhpadusá ulmme le oahppe galggá máhttet

- tjadádit stáhkusijt, valástallamdájmajt ja ietjá labudallamdájmajt ja dádjadit gáktu duot dát dájma vájkkudi koordinasjávnnáj, gievrudahkaj, sávresvuohvaj ja snubugisvuohvaj ja ávddánahttet dajt
- hárijidallat aktu ja reflektierit gáktu rubbmelasj doajmma máhttá ávdedit buore psykalasj ja rubbmelasj varresvuodav ja nannit varresvuoda ávdediddje iellemvuogev mañjela gá la skávláv állim ja boahhteájge barggoiellemin

- praktisierit duon dán labudallamdåjmaj njuolgadásájt ja vájkkudit iehtjádij oahppamij
- plánit ja tjadádit álggodåjmajt jagev birra, maj ulmme li buorre luondovásádusá
- guoddelit jáhtálit luondon ja liehket álggon lahka birrasin

Åhpadattijn árvustallam

Åhpadattijn árvustallam galggá viehkken ávdedit oahppamav ja fáhkamáhtudagáv ávddánahttet. Oahppe vuosedi ja ávddánahtti máhtudagáv lásjmudallamin jo2 gå stáhkusijda ja iesjguhtiklágásj labudallamdåjmajda sæbrrri ja oahppi dajs, gå aktu hárrjiddalli, gå iehtjádij oahppamij vájkkudi ja gå guoddelis láhkáj jáhtáli luondon ja aktu luondon bierggiji.

Lásjmudallamin la aktisasj barggo iehtjádij, hárrjiddallam ja sæbrram iesjguhtiklágásj labudallamdåjmajda ja luondon jáhtálit ájnas oase fága máhtudagásj. Oahppij ratjástibme la ájnas oasse lásjmudallama máhtudagásj. Rahtjam lásjmudallamin merkaj oahppe bessi gæhttjalit fágalsj hásstalusájt tjoavddet buoremus láge milta vuollánik, vuosedit iesjrádalsjvuodav, hásstalit ietjasa rubbmelasj kapasitiehtav ja iehtjádij siegen barggat.

Åhpadiddje galggá dibddet oahppijt vájkkudit åhpadussaj ja arvusmahttet oahppamhálov iesjguhtiklágásj labudallamdåjmaj baktu majt oahppe aktu jali iehtjádij siegen dahki, ja gå bessi ietjas bargov árvustallat lásjmudallamin. Åhpadiddje ja oahppe galggi ságastallat oahppij ávddánime birra lásjmudallamin. Oahppe galggi bessat gæhttjaladdat. Dajna máhtudagájnav oahppe vuosedi, galggi bessat moalgget majt ietjasa mielas bukti, ja ietjas fágalsj ávddánime badjel reflektierit. Åhpadiddje galggá bagádallat ienep oahppama gáktuj ja åhpadimev hiebadit navti váj oahppe bessi bagádallamij milta vijdedit ietjasa máhtudagáv labudallamdåjman, akta hárrjiddallamin, oassálasstem in ja gå aktan li álggon.

Loahppaárvustallam

Åbbálasjkarakterra galggá gávvidit oahppe åbbálasj máhtudagáv lásjmudallamin gå álli jo2. Åhpadiddje galggá plánit ja dilev láhtjet váj oahppe bessi vuosedit ietjasa máhtudagáv málsudahkes vuogij majda gulluji dádjadibme, refleksjávnná ja lájttális ájádallam iesjgennga dilijn. Åhpadiddje galggá biedjat karakterav lásjmudallamin oahppe vuoseduvvam máhtudagá milta fágan. Lásjmudallamin la aktisasj barggo iehtjádij, hárrjiddallam ja sæbrram iesjguhtiklágásj labudallamdåjmajda ja luondon jáhtálit ájnas oase fága máhtudagásj. Oahppij vissjalisvuoh ta ájnas oasse lásjmudallama máhtudagáv ja danen la dat oasse árvustallama vuodos.

Máhtudakulme ja árvustallam jo3

Máhtudakulme jo3 maŋŋela

Áhpadusá ulmme le oahppe galggá máhttet

- hárijidallat ja ávddánahttet máhtojt ja tjehpudagájt iesjguhtiklágásj labudallamdájmajn ietjasa ævtoj milta
- plánit, tjadádit ja árvustallat hárijidallamav aktu ja tjielggit gáktu dát máhttá vájkkudit fusalattjat dájmalasj ja varresvuohhta ávdediddje iellemvuohkáj gá la skávlájn gærggam
- gávvidit ja árvvaladdat labudallama, rubmaha, hárijidallama ja varresvuoda aktijvuodajt sebrudagán
- aktan barggat tjoavdátjijt praktihkalasj dahkamusájt aktisasj oahppamin ja hárijidallama ja dájmaj milta reflektierit gáktu ietjas sæbrram máhttá iehtjádijda vájkkudit
- plánit ja tjadádit álggodájmajt lahka birrasin

Áhpadattijn árvustallam

Áhpadattijn árvustallam galggá viehkken ávdedit oahppamav ja fáhkamáhtudagáv ávddánahttet. Oahppe vuosedi ja ávddánahtti máhtudagáv lásjmudallamin jo3 gá hárijidalli ja ávddánahtti máhtojt ja tjehpudagájt iesjguhtiklágásj labudallamdájmajn ja gá aktan barggi tjoavdátjijt praktihkalasj dahkamusájt aktisasj oahppamin. Oahppe vuosedi aj máhtudagáv gá plániji, tjadádi ja árvustalli hárijidallamav aktu, ja gá li álggon lahka birrasin.

Lásjmudallamin la aktisasj barggo iehtjádij, hárijidallam ja oassálasstem iesjguhtiklágásj labudallamdájmajda ja luondon jáhtálit ájnas oase fága máhtudagájs. Oahppij ratjástibme la ájnas oasse lásjmudallama máhtudagás. Rahtjam lásjmudallamin merkaj oahppe bessi gæhttjalit fágallasj hásstalusájt tjoavddet buoremus láge milta vuollánik, vuosedit iesjrádallasjuodav, hásstalit ietjasa rubbmelasj kapasitiehtav ja iehtjádij siegen barggat.

Áhpadiddje galggá dibddet oahppijt vájkkudit áhpadussaj ja arvusmahttet oahppamhálov iesjguhtiklágásj labudallamdájmaj baktu majt oahppe aktu jali iehtjádij siegen dahki, ja gá bessi ietjas bargov árvustallat lásjmudallamin. Áhpadiddje ja oahppe galggi ságastallat oahppij ávddánime birra lásjmudallamin. Oahppe galggi bessat gæhttjaladdat. Dajna máhtudagájn mav oahppe vuosedi, galggi bessat moalgget majt ietjasa mielas bukti, ja ietjas fágallasj ávddánime badjel reflektierit. Áhpadiddje galggá bagádallat ienep oahppama gáktuj ja áhpadimev hiebadit navti váj oahppe bessi bagádallamij milta vijdedit ietjasa máhtudagáv labudallamdájman, hárijidallamin tjanádum iellemvuohkáj ja varresvuohhtaj, iehtjádij siegen stágadijn ja speladijn, hekka gádjomin, ja gá li álggon lahka birrasin.

Loahppaárvustallam

Ábbálasjkarakterra galggá gávvidit oahppe ábbálasj máhtudagáv lásjmudallamin gá álli jo3. Áhpadiddje galggá plánit ja dilev láhtjet váj oahppe bessi vuosedit ietjasa máhtudagáv málsudahkes vuogij majda gulluji dádjadibme, refleksjávnná ja lájttális ájadallam iesjgennga dilijn. Áhpadiddje galggá biedjat karakterav lásjmudallamin oahppe vuoseduvvam máhtudagá milta fágan. Lásjmudallamin la aktisasj barggo iehtjádij, hárrjiddallam ja sæbrram iesjguhtiklágásj labudallamdájmajda ja luondon jáhtálit ájnas oase fága máhtudagájs. Oahppij vissjalisvuolta la ájnas oasse lásjmudallama máhtudagás ja danen la dat oasse árvustallama vuodos.

Árvustallamárník

Ábbálasj árvustallam

10. jahkedáse maŋŋela: Oahppijn galggá akta ábbálasjkarakterra.

Jo1 sierrabálges viddnofágalasj oahppoprográmma maŋŋela: Oahppijn galggá akta ábbálasjkarakterra.

Jo2 viddnofágalasj áhpadusprográmma maŋŋela: Oahppijn galggá akta ábbálasjkarakterra.

Jo3 oahppogárvedime ja viddnofágalasj áhpadusprográmma skávlán maŋŋela: Oahppijn galggá akta ábbálasjkarakterra.

Jo3 lasádus oahppomáhtudahkaj maŋŋela: Oahppijn galggá akta ábbálasjkarakterra.

Jus fáhka la moatte jage badjel, de galggi oahppe oadtjot karakterav dássju fága bajemus dáses.

Eksámen oahppe

Oahppen ij la eksábma.

Eksámen privatista

10. jahkedáse maŋŋela: Fágan ij la privatisstaárník.

Jo2 viddnofágalasj oahppoprográmma maŋŋela: Privatissta galggá njálmálasj-praktihkalsj eksámav tjadádit. Eksábma bájkálattjat dagáduvvá ja sensurieriduvvá. Fylkkasuohkan mierret galggi gus privatistajn gárvedimoasse bájkálasj eksáman.

Jo3 oahppogárvedime oahppoprográmma ja viddnofágalasj oahppoprográmmaj maŋŋela skávlán : Privatissta galggá njálmálasj- praktihkalasj eksámav tjadádit. Eksábma bájkálattjat dagáduvvá ja sensurieriduvvá. Fylkkasuohkan mierret galggi gus privatistajn gárvedimoasse bájkálasj eksáman.